

SLAVKO MATIĆ

PROF. DR. SC. JOSIP BALEN
Povodom 110. obljetnice njegova rođenja

Slavko Matić
Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
HR 10000 Zagreb

UDK: 630-05 Balen, J.
Pregledni članak
Ur.: 2001-09-07

Autor opisuje životni put, stručne i znanstvene uspjehe sveučilišnog profesora dr. sc. Josipa Balena, dipl. inž. šumarstva, rođenog u Krmpotama, kotar Novi Vinodolski, a pokopanog u Tukumanu u Argentini. Bogati i plodni stručni i znanstveni put Josipa Balena vezan je uz šumu i šumarstvo s posebnim naglaskom na znanstveni, stručni i sveučilišni nastavni rad. Studij šumarstva završava u Banskoj Šćavnici (Slovačka), radi po različitim šumarijama diljem Hrvatske, a 1919. postaje upravitelj Nadzorništva za pošumljavanje krša u Senju. Radi na doktorskoj disertaciji vezanoj za uzgojne i ekološke probleme krša te je 1923. godine na Gospodarsko-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu obranio disertaciju pod naslovom *Bura i njezino značenje za pošumljavanje krša*. To je prva obranjena disertacija iz područja šumarstva na Sveučilištu u Zagrebu. Godine 1935. premješten je u Beograd u Ministarstvo šuma i ruda, 1927. postaje izvanredni profesor, a 1930. redoviti profesor na zemunskom Šumarskom fakultetu, na Katedri za Podizanje i gajenje šuma i Zaštitu šuma. Istodobno objavljuje velik broj stručnih i znanstvenih radova, pretežno o uzgajanju šuma, te šest samostalnih knjiga, od kojih posebno ističemo značajna djela *O proredama*, 1929. g. *Naš goli krš* 1931. g., *Šumski rasadnici* 1938. g. i dr. Osnivanjem NDH imenovan je 1941. savjetnikom u Ministarstvu bogoštovlja i nastave, nakon toga postaje župan županstva pri Poglavniku, redoviti profesor na Poljodjelsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu, nadstojnik Zavoda za obranu šuma, zatim ministar u Ministarstvu narodnog gospodarstva, a nakon toga ministar šuma i ruda. Kao i mnoge Hrvate, ratni vjor nosi ga u Argentinu zajedno s još 12 hrvatskih šumarskih stručnjaka. Zapošljava se kao tehnički savjetnik u Ravnateljstvu šuma, organizira i izvodi pošumljavanja eukaliptusima i topolama na 50.000 ha površine. Godine 1956. odlazi u Čile i postaje profesor uzgajanja šuma i šumarske politike na novoootvorenom Šumarskom fakultetu u Valdiviji, direktor Šumarskog instituta u istom gradu, Godine 1960. vraća se u Argentinu kao profesor uzgajanja šuma na fakultetu u Santiago de Estero, Universidad Nacional de Cordoba. Godine 1960. osniva prvi samostalni šumarski fakultet u Tukumanu, gdje je i profesor na Katedri za pošumljavanje, a nakon toga osniva Šumarski institut za pošumljavanje gdje je postavljen za direktora. Umire 1964. godine, a pokopan je uz velike počasti u Tucumanu. Josip Balen dao je velik doprinos razvoju šumarske struke, znanosti i nastave i u Hrvatskoj i u Argentini i Čileu. Uvjereni smo da bi njegov doprinos hrvatskom i svjetskom šumarstvu bio još veći da nije nasilno otrgnut i prognan iz domovine Hrvatske.

Uvod

Planinski masivi Velebita i Kapele, sa svojim šumama i šumarstvom, imaju poseban položaj u šumarstvu Hrvatske. Posebnost se očituje u kvaliteti i ljepoti šuma, povijesti šumarske struke i znanosti, a osobito u ljudima, šumarskim stručnjacima, koji su uzgajali, štitili i podizali šume toga kraja i istodobno stvarali i bilježili povijest šumarske struke i znanosti.

Obljetnica 235 godina postojanja i rada Šumarije Krasno, koju smo obilježili koncem 2000. godine, slikovito govori o šumama i šumarstvu Hrvatske i ovog područja, ali i o ljudima koji su bili i ostali vezani za šumu i uz sve ono što ona pruža njima i oni njoj.

Zbog stoljetne povezanosti čovjeka sa šumom, koja u kontinuitetu traje od nastanka čovjeka do današnjih dana, pojedine faze razvoja ljudskog društva možemo promatrati u kontekstu odnosa prema šumi. Svi usponi i padovi u gospodarskom i civilizacijskom razvoju ljudskog društva definirani su i prepoznatljiviji u njegovu odnosu prema šumi.¹

Rana naseljenost velebitskog, kapelskog, ličkog i primorskog kraja, velika koncentracija stanovništva, koja seže u prošlost mjerena tisućama godina, razvoj kulture i ostalih civilizacijskih pokazatelja, imali su znatan utjecaj na razvoj šuma s jedne strane i razvoj šumarske struke i znanosti kao protutežu propadanju šuma s druge strane.

S divljenjem i s velikim poštivanjem ovdje ističemo da je u pitanju šumarske struke u Hrvatskoj, pa i u Europi, puno toga započeto na tom području, posebno u Krasnu, u hrvatskomu velebitskom kraju, kojemu jelove, bukove i smrekove šume daju značajno obilježje, te su postale simbolom mnogih osobina koje su svojstvene našim prostorima i ljudima. Ove vrste drveća svojom nazočnošću obilježavaju životne uvjete predstavljene osobinama tla i klime, a njihov se utjecaj širi na ekološke, socijalne, gospodarske, kulturne, nacionalne i vjerske uvjete, u kojima se tisućama godina razvijao, prilagođavao i oblikovao hrvatski čovjek. Ove šume i drveće nose vrhunsko obilježje kakvoće, one su vrijedne, plemenite, trajne, postojane i vječne kao i hrvatski čovjek, koji se kalio i razvijao u sjeni njihovih krošanja.²

Nije onda čudo da je upravo na tom području nastala šumarija prije 235 godina, istodobno kad i u Baškim Oštarijama i Petrovoj gori, i u isto vrijeme kad i prve šumarije u Centralnoj i Zapadnoj Europi, odnosno u svijetu. Isto tako nije neobično da se na prostoru Senja, Krasna, Novog Vinodolskog, Crikvenice,

¹ S. MATIĆ, 1990.

² S. MATIĆ, 1996.

Otočca i Gospića javlja prvo organizirano šumarstvo u Hrvatskoj. Upravo je na tom području³ major Pirker pod rukovodstvom šumara (*Waldmeister*) Franzonija izradio sa svojim suradnicima 1764 i 1765. godine "prvu gospodarsku osnovu" za vojničke šume bivše pukovnije ličke, otočke i ogulinske nekadašnje Vojne krajine, uz ostalo i za tri gospodarske jedinice šuma današnjega nacionalnog parka Plitvička jezera. U toj osnovi sve su vojničke šume mapirane i izrađeni su nacrti u mjerilu 1 : 3880 "fortifikations hvati". Na temelju opisa i nacрта šuma izvršena je prva razdioba šuma na okružja, šumarije i čuvarije. Četiri godine nakon toga i nakon osnivanja šumarije u Krasnu, izlazi *Šumski red Marije Terezije* na njemačkom i hrvatskom jeziku.

Prof. dr. sc. Josip Balen

To nije samo prvi hrvatski šumarski zakon već i prva nauka o šumskom gospodarstvu izdana na hrvatskom jeziku.⁴

Nije nikakvo čudo da se u takvom okruženju javljaju domaći šumarski stručnjaci koji svojim životom i djelom ostavljaju duboke tragove u hrvatskom šumarstvu, kako u šumarskoj struci tako i u šumarskoj znanosti. Uz mnoge zaslužne i u šumarstvu poznate, koji su ponikli iz ovih krajeva, ovdje posebno ističemo dva velikana u šumarskoj struci i u uzgajanju šuma, a to su prof. dr. sc. Josip Balen i prof. dr. sc. Milan Anić.

S obzirom na to da je godina 2000. obilježena 235. godišnjicom osnivanja Šumarije Krasno, istodobno je to i godina u kojoj bilježimo i 110. obljetnicu rođenja prof. dr. sc. Josipa Balena, a i s obzirom na to da su njegov životni put i djelo bili prešućivani i pod embargom čitavih 50 godina (od 1945. do 1995., kad je rehabilitiran na Šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu), namjera nam je da ovom prilikom u sažetom obliku prikazemo njegovo djelo i životni put.

Životni put prof. dr. sc. Josipa Balena u domovini

Josip Balen rođio se 18. ožujka 1890. u Krmpotama, kotar Novi Vinodolski. U rodnom mjestu završio je osnovnu školu, a gimnaziju u Senju, gdje je

³ D. KLEPAC, 1998.

⁴ F. KESTERČANEK 1882.

1909. maturirao. Šumarske nauke završio je na Visokoj šumarskoj i rudarskoj školi u Banskoj Šćavnici u sadašnjoj Slovačkoj 1913.

Već je kao odličan gimnazijalac, a kasnije i na studiju, dobivao stipendiju iz prihoda državnih šuma u Hrvatskoj. U gimnaziji se školovao kao stipendist Krajiške investicione zaklade, a na Visokoj školi kao stipendist iz dijela prihoda državnih šuma u Hrvatskoj kojima je raspolagala Hrvatska vlada.

Nakon završetka studija zapošljava se u šumarskom ravnateljstvu u Zagrebu, najprije u centrali, a nakon toga na području šumarija Ogulin, Mrkopalj i Ravna Gora, najvećim dijelom na građevinskim radovima. U jesen 1914. povjerena mu je uprava šumarije Rujevac-Umetić (danas Rujevac i Kostajnica), a u proljeće 1915. uprava šumarije u Glini. Godine 1917. odbija službu u Kraljevskom ugarskom ministarstvu za poljodjelstvo, obrt i trgovinu u Budimpešti. Zbog takvog postupka premješten je po kazni za upravitelja šumarije Krasno. U jesen 1919. dolazi u Senj za upravitelja Nadzorništva za pošumljavanje krša, obavljajući istodobno neko vrijeme i dužnost šumarskog referenta za kotar Crikvenica i kotar Krk. Preuzimanjem Nadzorništva za pošumljavanje krša u Senju postaje prvi upravitelj Hrvat, te po mnogočemu jedinstvene i poznate šumarske institucije. Tu dolazi u priliku da se punom snagom svoga neospornog šumarskog talenta posveti svojoj životnoj ideji pošumljavanja krša i prosvjeđivanju pučanstva glede radova na kršu, što je uskoro donijelo značajne rezultate. Tim idejama oduševljava mlade ljude, Rudolfa Krpana, Milana Anića i Antu Lovrića, koji će kasnije postati vrlo poznati šumarski stručnjaci, a prof. dr. sc. Milan Anić poznati profesor Šumarskog fakulteta u Zagrebu i akademik.

U svojim radovima na pošumljavanju krša projektira branjevine u kombinaciji sa širokim prosjekama i čistinama, kako bi pučanstvu ostale površine za ispašu. Zbog toga mu područno pučanstvo dragovoljno ustupa površine za pošumljavanje, tako da je za kratko vrijeme pošumio preko 1000 ha površine. Istodobno se počinje intenzivno baviti znanstvenim radom, osniva pokusne plohe i obavlja izmjere na njima te priprema doktorsku disertaciju.

Doktorsku disertaciju pod naslovom *Bura i njezino značenje za pošumljavanje krša* brani na Gospodarsko-šumarskom učilištu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je 30. VI. 1923. promovirao kod tadašnjeg rektora, šumara prof. dr. Đure Nenadića, i promotora šumarskog stručnjaka prof. dr. Aleksandra Ugrenovića. Na taj način postaje prvi doktor znanosti iz područja šumarstva s disertacijom obranjenom na Gospodarsko-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Isto tako, vrlo je značajno da je to najvjerojatnije i prva ekološka doktorska disertacija ne samo u Hrvatskoj nego vjerojatno i šire. Disertacija je vrlo detaljno obradila višegodišnja istraživanja o buri, koja svojim negativnim

utjecajem utječe na uspjeh pošumljavanja, a isto tako predložene su mjere koje treba poduzimati da se taj negativni utjecaj smanji.

Iako je žarko želio i dalje raditi na području krša, na nagovor ministara Hrvata, koji su ušli u Pašić – Radićevu centralnu vladu u Beogradu, premješten je 1925. u Ministarstvo šuma i rudnika. Tu je inspektor, a onda i viši inspektor i šef Odsjeka za pošumljavanje, posebno za pošumljavanja u Hrvatskom primorju, Dalmaciji, Crnoj Gori i Makedoniji.

Godine 1927. na osnovi raspisanog natječaja biran je za izvanrednog profesora na zemunskom šumarskom fakultetu, na katedri za Podizanje i gajenje šuma i Zaštitu šuma, a isto tako predaje i Lovstvo. Godine 1930. biran je za redovitog profesora.

Niz je godina biran u odbor Jugoslavenskoga šumarskog udruženja u Zagrebu, a 1934. do 1936., kao predstavnik Hrvata, biran je i za predsjednika tog udruženja. Stalno je nastanjen u Zemunu, gdje je aktivan u kulturnom životu Hrvata. Smatraju ga neformalnim konzulom Hrvata u Zemunu jer pruža potporu i zaštitu hrvatskim ljudima, poglavito studentima. Biran je za eksperta za šumarstvo u Internacionalnoj dunavskoj komisiji. Redoviti je član Društva hrvatskih književnika i dopisni član Češke akademije znanosti.

U cilju studija šumskog gospodarstva boravio je u Francuskoj, Njemačkoj, Švicarskoj, Italiji, Poljskoj, Češkoj, Rumunjskoj, Mađarskoj i Bugarskoj, te je uspostavio kontakte s najpoznatijim europskim šumarskim stručnjacima. Služio se svim slavenskim i gotovo svim europskim jezicima.

Bio je dekan i prodekan Poljoprivrednog fakulteta u Zemunu, višegodišnji predstojnik Zavoda za podizanje i gajenje šuma s rasadničarstvom i član oglednoga Fakultetskog dobra.

Josip Balen napisao je prvi stručni rad kao student šumarstva 1913. pod naslovom *Pretvaranje čistih bukovih sastojina u mješovito bukovo-hrastove sastojine*, a on je tiskan u *Šumarskom listu* 1915. godine. Najveći dio svojih radova tiskao je u *Šumarskom listu*, stručno-znanstvenom časopisu Hrvatskoga šumarskog društva koji neprekidno izlazi već 123 godine. Suradivao je i u mnogim stranim časopisima i publikacijama kao što su: *Jugoslavenska šuma*, *Lovačko-ribarski vjesnik*, *Privreda*, *Almanah Jadranska straža*, *Obzor*, *Bankarstvo*, *Privredni glasnik*, *Gospodarstvo*, *Hrvatski narod*, *Gospodarski list*, *Spremnost* i *Jutarnji list*. Svoje kapitalno još i danas aktualno djelo *Naš goli krš* autor je posvetio *Uspomeni svog djeda Bariše, seljaka samouka, koji je devedesetih godina prošlog stoljeća širio ideju o pošumljavanju golog krša*.

Radeći u Ministarstvu šuma i ruda, intenzivira radove na pošumljavanju krša. Uz redoviti rad oko pošumljavanja nastoji da se primorska mjesta što više

ozelene. Mnoga naša primorska mjesta tada su ozelenjena, jer je zahvaljujući Balenu za taj posao bilo dosta razumijevanja i sredstava.

U predgovoru svoje poznate knjige *O proredama* 1929. piše: "Ako ne možemo ostaviti svojim nasljednicima velike zalihe zrelih šuma, moramo im ostaviti što bolje uzgojene mlade sastojine."

Kao predsjednik Hrvatskoga šumarskog društva pokreće izradu poprsja čuvenih šumarskih stručnjaka Josipa Kozarca i Frana X. Kesterčaneka. Piše monografiju o Kozarcu, a prihod od prodaje namjenjuje izradi poprsja Kozarcu. Godine 1936. otkriva na Šumarskom domu Kozarčevo poprsje koje i danas, s poprsjem Frana X. Kesterčaneka, krasí taj dom u Zagrebu.

Osnivanjem NDH, odlukom od 15. svibnja, 1941., prof. dr. Josip Balen imenovan je savjetnikom pri Ministarstvu bogoštovlja i nastave. Nakon toga 3. prosinca 1941. imenovan je redovitim sveučilišnim profesorom na Poljodjelsko-šumarskom fakultetu u Zagrebu, a 1. siječnja 1942. nadstojnikom Zavoda za obranu šuma. Istodobno, ili točnije 1. siječnja 1942., imenovan je Poglavnikovim županom, koju će dužnost obavljati uz redoviti posao sveučilišnog profesora. Zakonskom odredbom o državnoj vladi NDH od 9. listopada 1942. postaje ministar u Ministarstvu narodnog gospodarstva. Tu ostaje do 11. listopada 1943., kada je imenovan ministrom šuma i ruda. Zadnji dokument u bogatom dosjeu prof. dr. Josipa Balena koji posjedujemo, nosi datum 8. svibanj 1945. godine, a u njemu se, na osnovi odluke Računskog dvora, odobrava isplata znanstvenog dodatka.

U svom bogatom i intenzivnom znanstvenom radu Josip Balen je napisao veliki broj stručnih članaka, prikaza, znanstvenih rasprava i knjiga. Radi potpunijeg uvida u njegov rad navodim samo neke knjige, kao što su: *O proredam* (224 str., Zagreb, 1929.), *Zakon o šumama* (Tumač, 323 str., Zagreb, 1930.), *Naš goli krš* (311 str., Zagreb, 1931.), *Josip Kozarac* (104 str., Zagreb, 1936.), *Šumarski rasadnici* (200 str., Zemun, 1938.), *Nauka o šumi G. F. Morozova* (208 str., Zemun, 1940.).

Balen je za svoj rad odlikovan Velikim križem za zasluge 1944. kao najvećim odlikovanjem za građanske zasluge.

Životni put prof. dr. sc. Josipa Balena u zemljama Južne Amerike

S obzirom na to da je Nezavisna država Hrvatska 1945. godine bila, od zapadnih sila, prepuštena komunističkoj strahovladi, znatan dio hrvatskih rodoljuba, posebno politička i kulturna elita hrvatskog naroda, povlači se u inozemstvo. Povlačenje je obavljeno preko Slovenije (Štajerske) prema Austriji – Koroškoj, gdje su se nalazile engleske vojne snage. Samo se jedan dio izbjeglica

uspio spasiti tim putem, a većina od spašenih završila je u Italiji, u logoru Fermo kod Ancone. Među njima bio je i J. Balen s još 11 šumarskih inženjera koji su diplomirali na Šumarskom fakultetu u Zagrebu, i s jednim šumarskim tehničarom.⁵ Svi oni iz Italije tijekom 1947. i 1948. odlaze u Argentinu.

Za vrijeme boravka u logoru Fermo šumarski su inženjeri uz pomoć Društva sv. Jeronima u Rimu uspostavili vezu s ambasadom Republike Argentine u Rimu. Tamo su saznali da argentinska vlada i predsjednik general Peron trebaju inženjere svih struka za rad u Argentini. U argentinskoj ambasadi u Rimu sklopljen je ugovor te na osnovi njega svi šumari potpisnici postupno nastupaju na svoja radna mjesta u Argentini. Među prvima su otišli inženjeri Juraj Petrak, Makso Hranilović i Slavko Hranilović te se zaposlili u Ministarstvu javnih radova na parkiranju i ozelenjavanju zračne luke Aeropuerto Ezeiza.

Na temelju klauzule ugovora sklopljenog u Argentinskoj ambasadi u Rimu, svi šumari potpisnici ugovora od 10. travnja 1948. na poziv Ministarstva nastupaju na novu dužnost u Generalnoj direkciji šuma tog ministarstva. To su bili: prof. dr. sc. Josip Balen, diplomirani šumarski inženjeri Juraj Petrak, Ivica Frković, Ivica Asančajić, Makso Hranilović, Vladimir Rebrov, Slavko Hranilović i Luka Poduje, te šumarski tehničar Drago Milinković. Kasnije su u Argentinu stigli i drugi hrvatski šumari, koji se nisu zaposlili u državnoj administraciji, nego na drugim poslovima, a to su bili diplomirani inženjeri šumarstva Ivica Rukavina, Aleksandar Despot, Stanko Mavrak i Kazimir Uhrin. Ing. Kazimir Uhrin je kasnije postao profesor Šumarskog fakulteta u Santiago del Estero.

U to su vrijeme u Argentini šumari bili u stvari inženjeri agronomije koji su apsolvirali jednogodišnji studij Silviculture na Agronomskom fakultetu. Hrvatske šumare je u Argentini dočekaao golemi prostor prirodnih šuma i prašuma koje nisu bile uređene. Prvi im je zadatak bio ustanoviti položaj, površine i strukturu tih šuma, urediti katastar, utvrditi drvenu zalihu i smjernice gospodarenja, odnosno izraditi gospodarsku osnovu za te šume. U većinu šuma čovjek nije ni zalazio, a rijeke i jezera nisu imali imena. Tako su hrvatski šumari izrađujući karte imenovali rijeke i davali im hrvatska imena, kao npr. Bosna, Bosut, Korana, Lika, Sava, Una i dr. Te osnove gospodarenja bile su prve koje su na taj način izrađene u Južnoj Americi i služile su kao ogledni primjerak po kojemu su se izrađivale druge osnove.

Saznavši za mogućnost odlaska u Argentinu, prof. Josip Balen uči španjolski jezik te proučava ekonomske prilike i biljni pokrov Argentine. Poznao je neke argentinske šumare pa je odmah nakon dolaska imenovan za tehničkog savjetnika u argentinskom Ravnateljstvu šuma. Posvećuje se velikom

⁵ S. HRANILOVIĆ – O. PIŠKORIĆ, 1995.

projektu pošumljavanja delte rijeke Parane na 50.000 ha površine koja se pošumljava eukaliptusima i topolama. Tim bi se projektom Argentina oslobodila uvoza drveta za pakiranje iz susjednog Paragvaja. Taj je projekt uspješno ostvario, dobio je mnoge pohvale i potvrdio visoki međunarodni ugled šumara i znanstvenika. Istodobno radi i surađuje na izradi Zakona o šumama. Na tom je poslu imao iskustva jer je bio sudionik pri izradi jugoslavenskog zakona o šumama 1929. godine.

Njegov stručni ugled dopire i do Čilea te je 1956. pozvan na novoootvoreni šumarski fakultet "Universidad Austral de Chile" u Valdiviji, gdje postaje titularni profesor predmeta Uzgajanje šuma i šumarske politike. Također postaje direktor novoosnovanog šumarskog instituta "De Silvicultura y Reforestacion". Za boravka u Čileu direktor je škole "Ingenieria Forestar" u okvirima fakulteta koji nosi isto ime. Tu predaje i predmet Dendrologija.

Godine 1960. vraća se u Argentinu, gdje je pozvan u Santiago de Estero, Univerzidad Nac. Cordobe. Tu je profesor Dendrologije i šumarske pedologije, a zatim Uzgajanja šuma i Zaštite šuma. Konačno ispunjava svoju veliku želju te u novoj domovini Argentini 1960. osniva prvi samostalni šumarski fakultet u Tukimanu. Pri osnivanju su uz njega sudjelovali i Hrvati, dipl. inž. šumarstva Juraj Petrak, Luka Poduje i Kazimir Uhrin, koji su bili i prvi nastavnici Fakulteta. Postavljen je za voditelja Katedre za pošumljavanje. Isto tako osnovao je Šumarski institut za pošumljavanje, kao samostalni odjel tog fakulteta, gdje je postavljen za direktora.

Intenzivni bespoštedni rad na Fakultetu i Institutu iscrpljuje i onako slabo zdravlje, što uzrokuje u 1964. godini brzi kraj čovjeka koji je u svom životu znao samo davati. Pokopan je u Tukimanu, gdje mu Fakultet odaje sve počasti, a na pogrebu se oprašta od njega Dekan šumarskog fakulteta Ing. Nestor Ledesma riječima: "Šuma je profesoru Balenu bila njegova temeljna životna preokupacija, on je naučio njen jezik, slušao njene tajne, razumio ih i proživljavao tragediju šuma Svijeta zbog neodgovornog ponašanja čovjeka prema njoj. Bio je učitelj učitelja šumarske znanosti, osnivač fakultete i fakultetske institute ili usavršavao postojeće i svi su oni znali cijiniti njegove zasluge na izobrazbi mladih šumarskih stručnjaka." Završavajući svoj govor, Ledesma je rekao da ga je ateizam grubo progonio na njegovu životnom putu, te da je naučavajući u Santiagu del Estoro ostvario najdraže težnje svoga života.⁶ Isti je dekan nazvao Josipa Balena i Jurja Petraka osnivačima Šumarskog fakulteta u Argentini, koji su prvi počeli predavati na tom fakultetu.

⁶ S. HRANILOVIĆ – O. PIŠKORIĆ, 1995.

Odajući dužnu počast velikanu hrvatske šumarske znanosti, velikom hrvatskom sinu prof. dr sc. Josipu Balenu, ne možemo a da se ne sjetimo i ostalih šumarskih stručnjaka koji su zajedno s Balenom kao mladi inženjeri napustili Hrvatsku. Njih ukupno 12 hrvatskih šumarskih inženjera i jedan tehničar nesebično su radili u Čileu i Argentini. Uz navedena priznanja koja su hrvatski šumari dobili u Argentini značajno je spomenuti njihovu ulogu u priznavanju Republike Hrvatske od strane argentinskog parlamenta.

23. VII. 1991., kada se u argentinskom parlamentu raspravljalo o priznavanju Hrvatske i Slovenije, senatori Horacio Bravo Herera i Arturo Jimenez Montilla ističu potrebu priznanja Hrvatske i Slovenije zbog doprinosa Hrvata za prosperitet države Argentine. U službenim dokumentima (SENADO DELA NACION, Secretaria Parlamentaria, DIARO DE ASUNTOS ENTRADOS Ano VII NO 64 od 23. VII. 1991.) doslovno je zapisano ovo: "Kulturni, znanstveni i umjetnički doprinos hrvatskog naroda argentinskoj zajednici posebno se očituje doprinosom inženjera šumarstva i agronomije. Jedni su (dr. Balen, inž. Petrak, inž. Poduje, inž. Uhrin) postavili temelje prvom šumarskom fakultetu u Argentini, u Santiago del Esteroi, a drugi su (inženjeri Frković, Asančajić, Makso Hranilović, Slavko Hranilović) profesionalno savjetovali vlade na rješavanju šumarskih problema u Provincijama od Chaco do Tiera do del Fuego)."

Ponosni smo što su Josip Balen i ostali naši šumari i nakon smrti pomogli svojoj domovini. Domovinu su morali napustiti, ali je nikada nisu zaboravili i prestali voljeti.

Umjesto zaključaka

Hrvatski narod, kao jedan od najstarijih naroda u Europi, u svojoj dugoj i često krvavoj povijesti, rađao je sinove, koji su iskačući iz prosječnosti, pronosili slavu svoga naroda u domovini i širom svijeta, i ponosio se njima. Takvi dični sinovi svoga roda ostajali su zabilježeni i u pisanim dokumentima i u sjećanju onih koji su s njima živjeli, pratili njihov rad i ugledali se u njihova djela.

Znanstvenici, koji su stvarali i pisali, posebno oni iza čijeg je rada ostajao trajan spomen na hrvatskom kršu, bilo da se radi o šumi, cesti, zgradi ili bilo kojem spomeniku u kamenu i na njemu, ostaju još više prisutni u sjećanju svoga naroda.

Neprijatelji, i svi oni kojima je smetala dična i slavna prošlost hrvatskog naroda, velikim su žarom nastojali izbrisati svaki trag i naroda i njegovih velikana. Na žalost, takvih je bilo puno i u davnoj i u nedavnoj prošlosti.

Pod stalnim pritiskom, službeno i neslužbeno, nestajala su imena i djela hrvatskih stvaralaca, iz knjižnica i učionica, i iz udžbenika i citata u znanstvenim i stručnim radovima. Na našu sreću, prošlost i sadašnjost nam je pokazala da takvi ljudi i njihova djela nikad ne nestaju iz misli i srca hrvatskog čovjeka.

Dužnost nam je da ljude koji su nas zadužili svojim radom i ljubavlju za domovinu, vratimo na pijedestal koji su svojim radom i životom zaslužili. Jedan je od takvih velikana i prof. dr. sc. Josip Balen, kojeg smo, nadamo se zauvijek, vratiti na olimp velikana hrvatske šumarske znanosti. Svi oni trajno žive u srcima i sjećanju hrvatskog naroda, koji je tijekom tisućugodišnje povijesti stekao spoznaju, da svakoj sili i teroru dođe kraj, a da hrvatski narod, njegova kultura i znanost žive vječno.

Želja nam je da čin rehabilitacije kojim je u listopadu 1995. godine na Šumarskom fakultetu u Sveučilišta u Zagrebu rehabilitiran prof. dr. Josip Balen, bude samo prvi, mali korak velikog posla oko spašavanja od zaborava takvih ljudi diljem svijeta, u koji ih je natjerala velikosrpska i komunistička kamarila.

Sigurni smo da su već ušli (ili će skoro ući) u hrvatsku povijest još smo sigurniji da nas više nikada nitko ne će moći tjerati iz naše jedine i nama najljepše domovine Hrvatske.

Literatura

- Ante ABRAMOVIĆ, Ministrom narodnog gospodarstva imenovan je sveuč. prof. dr. ing. Josip Balen, *Hrvatski šumarski list*, 65, Zagreb, 1941, 273-274.
- Slavko HRANILOVIĆ – Oskar PIŠKORIĆ, Doprinos hrvatskih šumara argentinskom šumarstvu s biografijom šestorice šumara, *Šumarski list*, 119 (11-12), Zagreb, 1995, 415-226.
- Fran KESTERČANEK, Kratka povijest šuma i šumskog gospodarstva u Hrvatskoj, *Šumarski list*, Zagreb, 1882.
- Dušan KLEPAC, Hrvatsko šumarstvo u XIX. i XX. stoljeću, *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898-1998*, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1998, 9-13.
- Slavko MATIĆ, Šume i šumarstvo Hrvatske – jučer, danas, sutra. *Glasnik za šumske pokuse*, 26, Zagreb, 1990, 33-56.
- Slavko, MATIĆ, O monografiji hrasta lužnjaka u Hrvatskoj, Prikaz i ocjene monografije *Hrast lužnjak u Hrvatskoj*, HAZU – Centar za znanstveni rad Vinkovci i Hrvatske šume p.o. Zagreb, Zagreb, 1996, 16-18.
- Slavko MATIĆ, Mjesto i uloga šumarske struke pri osnivanju i razvoju sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898-1998*, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1998, 9-13.
- Slavko MATIĆ, Zavod za uzgajanje šuma, *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898-1998*, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1998, 203-286.
- Slavko MATIĆ, Lik i djelo prof. dr. sc. Josipa Balena u povodu 110. obljetnice njegovog rođenja, *Šumarski list*, 11-12, Zagreb, 2000, 712-715.
- UREDNIŠTVO Hrvatskog šumarskog lista, Uz pedesetu obljetnicu prof. dr. ing. Josipa Balena, *Hrvatski šumarski list*, 65, Zagreb, 1941, 167-172.

PROF. DR. SC. FOREST. JOSIP BALEN
ANLÄSSLICH DES 110. JAHRESTAGES VON SEINER GEBURT

Zusammenfassung

Der Autor beschreibt den Lebensweg und die professionellen und wissenschaftlichen Erfolge des diplomierten Forstwirtes und Universitätsprofessors Josip Balen, der in Krmpote geboren (Bezirk Novi Vinodolski) und in Tukumán (Argentinien) begraben wurde. Sein fruchtbarer und wissenschaftlicher Weg war mit dem Wald und Forstwesen gebunden, mit besonderem Akzent auf der wissenschaftlichen, professionellen und pädagogischen Tätigkeit an der Universität. Das Studium der Forstkunde beendete er in Banská Šćavnica in Slowakei, und arbeitete danach in verschiedenen Forstämtern Kroatiens. 1919 wurde er Leiter der Verwaltung für Bewaldung des Karstes. Seine an der Forstwirtschaftlichen Universität in Zagreb verteidigte Dissertation unter dem Titel "Bora und ihre Bedeutung für die Bewaldung des Karstes" war die erste Dissertation die an der Universität in Zagreb aus dem Gebiet des Forstwesens verteidigt wurde. 1935 wurde er aus Zagreb in Beograd, in das Ministerium für Wälder und Erzen versetzt, 1927 wurde er ausserordentlicher und 1930 ordentlicher Professor an der Forstwirtschaftlichen Fakultät in Zemun, an der Stuhl für Zucht und Schutz der Wälder. Zu gleicher Zeit veröffentlichte er viele professionelle und wissenschaftliche Werke aus der Waldzucht und sechs selbstständige Bücher: "Zur Lichtung der Wälder" 1929, "Unser Karst" 1931, "Pflanzstätte in den Wäldern" 1938 u.a. Als der unabhängige Staat Kroatien begründet wurde, wurde er zum Rat im Ministerium für Kultus und Unterricht ernannt, danach wurde er Gespann der Gespannschaft bei dem "Poglavnik", ordentlicher Professor an der Universität für Bodenkultur und Forstwesen, Leiter der Anstalt für den Waldbau, Minister im Volkswirtschaftsministerium und Minister für Wälder und Erzen.

Wie viele andere Kroaten, emigrierte er zusammen mit 12 kroatischen Fachförstern nach Argentinien. Dort wurde er technischer Rat in der Direktion der Wälder und organisierte die Bewaldung mit Eukalypten und Pappelbäumen auf der Oberfläche von 50.000 ha. Im Jahre 1956 zog er nach Chile fort, wo er Professor an der Universität in Santiago da Estero wurde. 1960 begründete er den ersten Institut für die Bewaldung, wo er zum Leiter ernannt wurde. Er starb 1964 und wurde in Tukumán mit großer Ehre begraben.

Josip Balen gab großen Beitrag zur Entwicklung der Forstkunde und der Forstunterricht in Kroatien, Argentinien und Chile. Wir sind überzeugt, dass sein Beitrag zur kroatischen und weltlichen Forstkunde noch größer wäre, wenn er aus seiner Heimat nicht so zwangsweise vertrieben gewesen wäre.

PROF. DR. SC. JOSIP BALEN
(ON THE 110th ANNIVERSARY OF HIS BIRTH)

Summary

The author deals with the life history of prof. dr. sc. Josip Balen, his successful professional and scientific career as the University professor and forestry engineer. He was born at Krmpote, county of Novi Vinodolski, and buried at Tucuman, Argentina. The rich and prolific professional and scientific course of Josip Balen was bound to the woods and forestry with the special accent to his scientific, professional and educational work on the University. He graduated his studies on forestry at Banska Šćavnica (Slovakia), worked in various forestry administrations all over Croatia to become in 1919 director of the Inspectorate for the afforestation of karst at Senj. His doctor's dissertation on the cultivation and ecological problems of the karst entitled "Bora and its importance in the afforestation of the Karst", was successfully defended at the Faculty of Forestry, the University of Zagreb, in 1923. It was the first dissertation from the sphere of forestry defended at the University of Zagreb. In 1925 he was transferred to Belgrade at the Ministry of forestry and ores. In 1927 he became the associate professor and in 1930 professor at the Faculty of Forestry, Dept. for growing and cultivation and protection of woods at Zemun. At the same time he published a great number of his professional and scientific works mainly on the cultivation of forests, then six autonomous books of which some of his important works have to be pointed out. Those were "On thins" (1919), "Our bare karst" (1931), "Forestry workers" (1938). After the Independent State of Croatia (NDH) was established, he was appointed the counsellor to the Ministry of religious observance and educational system. Afterwards he was appointed a district prefect at the district office about Poglavnik, then the professor at the Faculty of the agriculture and forestry at Zagreb. He was also acting as a director of the Institute for the protection of forests, then held the office of minister at the Ministry for the national economics and after that was appointed the minister of forests and ores.

The storms of war took him together with some twelve Croatian forest experts and a lot of other Croatians to Argentina. He assumed there a post of a technical councillor in the Directorate of forests, where he organized and carried through the afforestation with eucalyptuses and poplars on the area of some 50.000 h. In 1956. he was transferred to Chile where he was employed as a professor for the cultivation of forests at a newly opened Faculty of forestry at Valdivia and also as a director of the Forest Insitute at the same city. In 1960 he came back to Argentina and worked as a professor for the cultivation of forests at Faculty of Santiago de Estero, Universitat Nacional de Cordoba. In the same year he founded the first independent Faculty of forestry at Tucuman and assumed there a post of the professor at Department for the afforestation. Afterwards he founded also the Forest institute for the afforestation, where he acted as a director. He died in 1964 and was buried with great honours at Tucuman.

The contribution of Josip Balen in the development of the forest profession, science and school system, not only in Croatia but in Argentina and Chile as well, was really great. We are quite sure that his contribution to the Croatian and world-wide forestry would be even greater if he was not so violently expelled from his native country Croatia.